

Стратегия за мониторинг по Дескриптор D3 - Видове риби и черупкови, обект на търговски риболов SD3 - Commercially exploited fish and shellfish

1. Общо описание на стратегията за мониторинг

1.1 Описание на стратегията, включително обосновка за това как ще бъдат наблюдавани човешките дейности, натискът, въздействието и състоянието (моделът DPSIR), как рискът от непостигане или влошаване на ДСМОС се адресира от стратегията и как стратегията ще даде възможност за оценка на напредъка по постигане на свързаните цели и мерки (Monitoring Strategy Description):

Стратегията за мониторинг по Дескриптор D3 – Видове риби и черупкови, обект на търговски риболов SD3 – Commercially exploited fish and shellfish е насочена към оценка на текущото състояние на популациите на стопанските видове риби и черупкови, които се управляват на основание на Общата политика в областта на рибарството. Оценките на запасите на промишлените видове риби следва да се извършват на регионално ниво, а ако такива липсват – на национално ниво. Програмата има за цел оценка на негативното въздействие върху видовете в резултат от антропогенната дейност (риболов, пространствен обхват и разпространение на физическото въздействие върху морското дъно, пространствен обхват на местообитанията, които са неблагоприятно повлияни от физическото въздействие).

Обхватът на оценката за българската акватория включва следните видове: трицона (*S. sprattus*), калкан (*S. maximus*), меджид (*M. merlangus*), барбуня (*M. barbatus*), черноморски сафрид (*T. mediterraneus*), черноморска бодлива акула (*S. acanthias*), хамсия (*E. encrasicolus*), морска лисица (*R. clavata*), карагъоз (*A. immaculata*)

Стратегията за мониторинг по Дескриптор D3 – Видове риби и черупкови, обект на търговски риболов (SD3 - Commercially exploited fish and shellfish) има пряка връзка със стратегията за мониторинг по Дескриптор 1 Видове риби, които не са обект на промишлен риболов (SD - 1.3. Biodiversity – Fish) и Стратегията за мониторинг по Дескриптор 2 Неместни видове (SD2 – Non-indigenous species).

Мониторинговите програми към стратегията SD3 – Commercially exploited fish and shellfish е интегрирана с програмите по стратегията SD – 1.3. Biodiversity – Fish (т.е програмите са една и същи за видовете риби, които не са обект на промишлен риболов (D1) и за търговските видове риби и черупкови организми (D3)).

Програмите осигуряват и информация по Дескриптор 4 и връзките между ключовите функционални групи риби, както и по Дескриптор 6 – Цялост на морското дъно. Провеждането на мониторинга по Дескриптор 3 е интегриран с този по D1, D2, D8, D9, D10 и D11.

Чрез настоящата стратегия и програмите за мониторинг ще се наблюдават следните характеристики и елементи:

- **Характеристики (Features)**- Силно подвижни видове /групи видове (Highly mobile species): Commercially exploited fish and shellfish (D3)
- ✓ **Елементи (Elements):**
 - трицона (*Sprattus sprattus*)

- калкан (*Scophthalmus maximus*)
- меджид (*Merlangius merlangus*)
- барбуня (*Mullus barbatus ponticus*)
- черноморски сафрид (*Trachurus mediterraneus*)
- черноморска бодлива акула (*Squalus acanthias*)
- хамсия (*Engraulis encrasicolus*)
- морска лисица (*Raja clavata*)
- карагъоз (*Alosa immaculata*)

➤ **Характеристики (Features):** Силно подвижни видове / групи видове (Highly mobile species / Group of species) - крайбрежни видове риби (Coastal fish), пелагични шелфови видове риби (Pelagic shelf fish) и дънни шелфови видове риби (Demersal shelf fish) (D1)

✓ **Елементи:** видовете риби са посочени в Стратегията за мониторинг по Дескриптор 1 Биоразнообразие - Видове риби, които не са обект на промишлен риболов SD – 1.3. Biodiversity - Fish

Параметрите (Parameter(s)) са описани към всяка програма.

Стратегия SD3 – Commercially exploited fish and shellfish ще набира данни и информация избилието, биомасата, характеристиките на популациите и местообитанията на наблюдаваните видове риби и трофичните връзки между тях чрез следните програми за мониторинг:

- **BLKBG_D0134_03_FishAbundanceBiomass**
- **BLKBG_D0134_06_FishPopulationCharacteristics**
- **BLKBG_D0134_10_StateofHabitatsFish**

Програмите по-долу ще осигуряват данни и информация човешките дейности и ползвания на морската среда и оказвания натиск и въздействие върху рибните популации в Черно море.

- BLKBG-D013_11_MortalityInjuryFisheries
- BLKBG-D0110_12_MortalityInjuryHumanActivities
- BLKBG-D08_04_ContaminantInputsAcuteEvents
- BLKBG_D10_10_LitterAbundanceVolume
- BLKBG_D10_11_LitterMicroParticles.
- BLKBG-DALL_06_MarineAndCoastalHumanActivities
- BLKBG-DAll_01_EffectivenessMeasures

Подход на мониторинга

На национално ниво, данните и резултатите от експедиционните изследвания по Националната програма за събиране на данни от риболова директно могат да се използват за изчисляване на някои от първичните и вторичните индикатори. Останалата част от първичните индикатори, могат да бъдат изчислени само след извършване на аналитични оценки на запасите на регионално ниво Черно море.

За видовете, за които липсват регионални оценки, ще бъдат прилагани вторични индикатори.

Програмата ще осигурява данни за програмите за мониторинг по дескриптори: Д3- Видове риби и черупкови, обект на търговски риболов и Д 6 – Цялост на морското дъно.

Мониторинговата програма ще включва дънно изследване в шелфовата зона (чрез дънен трал за дънни видове риби) и хидроакустично изследване в българската ИИЗ (за пелагични видове риби). На национално ниво, мониторинговата програма по РДМС ще използва данните от научните изследвания по Националната програма за събиране, управление и използване на данни в сектор „Рибарство” в съответствие с Регламент (ЕО) № 199 / 2008 от 25. 02. 2008 г.

1.2 Изисквания на Рамкова директива за морска стратегия 2008/56/ЕО по отношение на програмите за мониторинг по чл. 11

Requirements of Marine Strategy Framework Directive 2008/56/EC regarding the monitoring programs under Article 11

Рамкова директива за морска стратегия (РДМС)

Чл. 11

Приложение III

Чл. 11 Програми за мониторинг

1. Въз основа на първоначалната оценка, изготвена съгласно член 8, параграф 1, държавите-членки разработват и прилагат координирани програми за мониторинг на текущата оценка на състоянието на околната среда на своите морски води въз основа на примерни списъци с елементи, съдържащи се в приложение III, и списъка, съдържащ се в приложение V, като се вземат предвид екологичните цели, определени съгласно член 10.

Приложение III РДМС указва екосистемните елементи, характеристики, видове натиск, човешки дейности, и ползвания, които са обект на мониторинг.

1.3 Компетентен орган/и (Responsible Competent Authority)

Министерство на околната среда и водите (МОСВ)

Съгласно чл. 151, ал. 1, т. 2к) от Закона за водите и чл.101, ал. 1 от Наредба № 1/11.04.2011 г. за мониторинг на водите, министърът на околната среда и водите организира и ръководи мониторинга на водите. Съгласно чл. 3, ал. 3, т.8 от Наредбата за опазване на околната среда на морските води (НООСМВ), Министърът на околната среда и водите одобрява програмите за мониторинг по чл. 11 и координира тяхното разработване и изпълнение.: <http://www.moew.government.bg/>

Басейнова дирекция за Черноморски район - Варна (БДЧР - Варна)

Съгласно чл. 155, точка 4б) от Закона за водите и чл. 107, ал. 1 от Наредба № 1/11.04.2011 г. за мониторинг на водите, Директорът на Басейнова дирекция за Черноморски район - Варна планира и участва в провеждането на мониторинга на водите, обобщава и анализира данните, включително за химичното и екологичното състояние на водите. Съгласно чл. 3, ал. 4, т.4 от Наредбата за опазване на околната среда на морските води (НООСМВ), Директорът на Басейнова дирекция за Черноморски район планира, разработва и съгласува програмите за мониторинг по чл. 11.

Web: <http://www.bsbd.org/>

Министерство на земеделието и храните (МЗХ)

Съгласно чл. 4 от Закона за рибарството и аквакултурите министърът на земеделието и храните, съвместно с министъра на транспорта и министъра на околната среда и водите, според компетенциите си, ръководят и контролират изпълнението на Националната програма за рибарството и аквакултурите.

<http://www.mzh.government.bg/>

Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА)

Съгласно чл. 6, ал. 1 от Закона за рибарството и аквакултурите Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури осъществява изпълнение на Националната програма за рибарството и аквакултурите съвместно с Министерството на околната среда и водите, и Изпълнителна агенция "Морска администрация" към министъра на транспорта.

1.4 Институции / Организации, провеждащи мониторинг (*Responsible Organisations*)

Наблюденията на биоразнообразието на рибните запаси в Черно море се осъществяват от Институт по океанология - Българска академия на науките (ИО-БАН) в рамките на сключени Споразумения за провеждане на морския мониторинг между Министерството на околната среда и водите и Института.

Отговорностите на Института са определени по чл. 171, алинея 2, т. 3 от Закона за водите, чл. 3, алинея 11 от Наредбата за опазване на околната среда в морските води, 2010 г. (доп. ДВ. бр.7 от 25 Януари 2022г., посл. изм. ДВ. бр.53 от 8 Юли 2022г.) и чл. 105, т.1 от Наредба № 1/11.04.2011 за мониторинг на водите.

Институтът по рибни ресурси – Варна към Селскостопанската академия гр. София (ССА) подпомага ангажиментите на Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА) по прилагане на Общата политика в областта на рибарството (ОПОР) (чл. 6, ал. 1 от Закона за рибарството и аквакултурите) като провежда ежегодните наблюдения на квотираните видове риби за България в рамките на прилагане на Националната програма за рибарството и аквакултурите (в рамките на сключени споразумения/договори).

1.5 Връзка на (отговорните) организации, провеждащи мониторинг с компетентните органи

Relationship of the responsible organisations to the relevant Competent Authorities (CA)

Институт по океанология - Българска академия на науките (ИО-БАН): <http://www.io-bas.bg/>

Институтът по рибни ресурси – Варна към ССА - София: <https://www.ifrvarna.com/index.php/bg/>

1.6 Регионално сътрудничество (*Regional Cooperation*)

Предприети действия при изготвянето и изпълнението на програмите за мониторинг във връзка с регионалното сътрудничество:

При изготвянето на програмите за мониторинг на търговските видове риби и черупкови организми, за същите е обменена информацията между България и Румъния.

В рамките на проект ISMEIMP в периода 2015-2016 г. беше извършено и актуализиране на съществуващите екологични цели, индикатори и прагови стойности, дефинирани в първоначалната оценка на морската околна среда, 2012 г. и първите програми за мониторинг, 2014 г., както и формулиране на нови, където беше възможно на база на наличните данни и информацията. Резултатите бяха споделени с отговорните органи и институтите/организациите, отговорни за планиране и провеждане на мониторинга в Р Румъния, за осигуряване на по-добра двустранна съгласуваност за втория цикъл на прилагане на РДМС. Постигнатият напредък беше споделен и с другите Черноморски държави в рамките на заседанията на работни групи (AG) LBS и PMA към Комисията за опазване на Черно море от замърсяване.

През 2021 г. на регулярна работна среща на работна група „Черно море“ между България и Румъния, експерти от отговорните държавни институции и научните институти, ангажирани в провеждането на мониторинга по РДМС обсъдиха и съгласуваха общи индикатори и прагови стойности (където е възможно за последните) на база на новите данни и информацията, и резултати, изведени при актуализацията на членове 8, 9 и 10. Процесът на съгласуване продължава.

2. Информацията относно мониторинговите изисквания на други свързани международни, европейски, регионални или национални законодателни документи (регламенти, директиви, национални стратегии и планове, изследователски програми и др.), имащи връзка с настоящата стратегия за мониторинг

2.1 Необходимост

По-долу са изброени директни препратки към изискванията за мониторинг - директиви на ЕС, споразумения в рамките на Конвенцията за предпазване на Черно море от замърсяване, национални планове, научно изследователски програми и др.

Програмата за мониторинг е в съответствие с изискванията на РДМС и е необходима, за да допълни информацията, събирана по Националната програма за събиране, управление и използване на данни в сектор „Рибарство“ в съответствие с Регламент (ЕО) № 199/2008 от 25.02.2008 г., като осигури информацията за стопанските видове риби и пространственото им разпространение, както и неблагоприятното въздействие върху видовете в резултат на антропогенен натиск.

Директива за местообитанията (Директива 92/43/ЕО)

Чл. 11

Директива за местообитанията (Директива 92/43/ЕО)

чл. 11 Държавите-членки осъществяват наблюдение на нивото на запазване на посочените в член 2 естествени местообитания и видове, при което особено внимание се отделя на приоритетните естествени местообитания и приоритетните видове.

Обща политика по рибарство (ОПОР)

[Обща политика в областта на рибарството \(ОПОР\)](#)

[REGULATION \(EU\) No 1380/2013 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 11 December 2013](#)

<p>Конвенция за опазване на Черно море от замърсяване</p> <p>Стратегически план за действие за Черно море 2009 г.</p>	<p>Конвенция за опазване на Черно море от замърсяване</p> <p>Стратегически план за действие за Черно море 2009 г.</p> <p>Чл. XV (1) Договарящите страни си сътрудничат при провеждане на научни изследвания, насочени към опазване и съхраняване на морската среда на Черно море, и предприемат при необходимост общи програми за научни изследвания и си разменят съответни научни данни и информация.</p> <p>URL: http://www.blacksea-commission.org/bssap2009.asp</p> <p>BSIMAP - Black Sea Integrated Monitoring and Assessment Programme</p> <p>URL: http://www.blacksea-commission.org/bsimap_description.asp</p>
<p>2.2 Критерии и индикатори за добро състояние на морската околна среда (ДСМОС)</p>	<p><i>Списък с критерии и характеристики (индикатори) за ДСМОС, които ще бъдат обект на програмите за мониторинг, съгласно Решение (ЕС) 2017/848 на Комисията от 17 май 2017 година за определяне на критерии и методологични стандарти за добро екологично състояние на морските води, както и на спецификации и стандартизирани методи за мониторинг и оценка, и за отмяна на Решение 2010/477/ЕС</i></p> <p>Критерий D3C1 - Първичен: Коефициентът на риболовна смъртност (F) за популациите на промишлено експлоатираните видове е на или под нивата, които могат да продуцират максимален устойчив улов (MSY). Следва да се провеждат консултации с подходящи научни органи, в съответствие с Article 26 of Regulation (EU) № 1380/2013.</p> <p>Индикатор за натиск (Първичен): Коефициент на риболовна смъртност (F), съответстващ на постигането на максимален устойчив улов (F_{MSY}) по видове или прокси (F0.1).</p> <p>Вторичен: Съотношение улов / биомаса.</p> <p>Критерий D3C2 - Първичен: Размножителната биомаса (SSB) на популациите на промишлено-експлоатираните видове надвишава нивата на биомасата, продуциращи максимален устойчив улов.). Следва да се провеждат консултации с подходящи научни органи, в съответствие с Article 26 of Regulation (EU) № 1380 / 2013.</p> <p>Индикатори за състояние:</p> <ul style="list-style-type: none"> - биомаса на размножителния запас (SSB) по видове; - предпазна референтна точка за биомасата на размножителния запас (B_{pa}) по видове; - индекси на обилие по видове. <p>Критерий D3C3 – Първичен: Възрастовата и размерна структура на индивидите в популациите на промишлено-експлоатираните видове са показателни за здрава популация (запас). Възрастовата и размерната структура трябва да включват висок дял на възрастни/едри индивиди и ограничен неблагоприятен ефект на експлоатацията върху генетичното разнообразие.</p>

	<p>Индикатори за състояние: D3C3:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Пропорция на рибите с дължина, по-висока от средната дължина на достигане на полова зрялост – Lm. - 95 - я процентил от наблюдаваната размерна (дължина) структура на вида по време на научни изследвания на море (L95.). - Средна дължина по видове риби в уловите по време на научни изследвания на море (Lmean). 								
<p>2.3 Екосистемни елементи, характеристики, натиск и дейности</p>	<p><i>Списък на съответните характеристики и видове натиск от Приложение III на РДМС и ДИРЕКТИВА (ЕС) 2017/845 НА КОМИСИЯТА от 17 май 2017 година за изменение на Директива 2008/56/ЕО на Европейския парламент и на Съвета по отношение на примерните списъци от елементи, които следва да се вземат предвид при подготовката на морски стратегии</i></p> <p>Приложение III, Таблица 1</p> <p>Характеристики</p> <p>I. Видове</p> <p>1. Пространствени и времеви изменения по видове или популации:</p> <ul style="list-style-type: none"> – разпространение, численост / или биомаса – размерна, възрастова и полова структура – плодовитост, коефициенти на оцеляемост и смъртност / нараняване – поведение, включващо движение и миграции – местообитание на видовете (обхват, пригодност) <p>2. Видов състав на групата</p> <p>Приложение III, Таблица 2</p> <p style="text-align: center;">Антропогенен натиск, ползвания и човешки дейности, засягащи морската среда</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th style="text-align: center;">Тема</th> <th style="text-align: center;">Натиск</th> <th style="text-align: center;">Дейност</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="2" style="text-align: center;">Биологични</td> <td style="text-align: center;">Внасяне и разпространение на неместни видове</td> <td style="text-align: center;">Транспорт (баластни води)</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">Внасяне на генетично-модифицирани видове и преместване на местни видове</td> <td style="text-align: center;">аквакултури</td> </tr> </tbody> </table>	Тема	Натиск	Дейност	Биологични	Внасяне и разпространение на неместни видове	Транспорт (баластни води)	Внасяне на генетично-модифицирани видове и преместване на местни видове	аквакултури
Тема	Натиск	Дейност							
Биологични	Внасяне и разпространение на неместни видове	Транспорт (баластни води)							
	Внасяне на генетично-модифицирани видове и преместване на местни видове	аквакултури							

			Загуба или промяна на естествените биологични съобщества поради култивиране на животински или растителни видове	аквакултури
			Смуцаване на видовете (където се размножават, почиват или хранят) поради човешко присъствие	Туризм, корабоплаване
			Извличане или смъртност/нараняване на диви видове, включително целеви и нецелеви видове (чрез промишлен или любителски риболов и други дейности)	риболов
		Физични	Физическо увреждане на дъното (временно или обратимо)	риболов
			Физическа загуба (поради трайна промяна на дънния субстрат или неговата морфология или извличане на дънен субстрат)	Депониране на твърди отпадъци, вкл. драгажни маси
		Вещества, отпадъци и енергия	Внасяне на опасни вещества (синтетични вещества, несинтетични вещества, радиоактивни вещества) – дифузни източници, точкови източници, атмосферно отлагане, акутни случаи)	Индустрия (товари, емисии)
			Внасяне на отпадъци (твърди отпадъци, включително микроотпадъци).	Земеделие и горско стопанство (оток, емисии) Урбанизация (товари от градски отпадъчни води)
			Внасяне на антропогенен шум (импулсен, продължителен) във водата.	Корабоплаване (подводен шум и замърсители)

			Внасяне на други форми на енергия (вкл. електромагнитни вълни, светлина и топлина)		
<p>2.4 Добро състояние на морската околна среда (ДСМОС)</p>	<p>Определение за ДСМОС по Дескриптор 3 – Популации на експлоатирани видове риби и черупкови</p> <p>Популациите на всички видове риби и черупкови, които са обект на търговски риболов са в рамките на безопасните биологични граници, размножителната биомаса (SSB) на запасите е на ниво, което би могло да осигури максимални устойчиви улови (MSY) или по-високи и всяка популация има размерно-възрастова структура, която е показателна за здрава популация. Риболовните дейности се извършват по начин и в мащаб, който не надвишава максималния устойчив улов, не води до систематично намаляване на експлоатираните популации и техните размножителни възможности, не увреждат техните местообитания (особено увреждане на дънните местообитания в резултат от тралиране) и не намаляват възможностите за използване на рибните запаси от бъдещите поколения.</p> <p>Определение за ДСМОС по Критерий D3C1: Коефициентът на риболовна смъртност (F) за популациите на промишлено експлоатираните видове не надвишава нивата, които могат да продуцират максимален устойчив улов (MSY), установен в съответствие с научния съвет.</p> <p>Определение за ДСМОС по Критерий D3C2: Размножителната биомаса (SSB) на популациите на промишлено-експлоатираните видове показва стабилна тенденция за надвишаване на нивата на биомасата, продуциращи максимален устойчив улов.</p> <p>Определение за ДСМОС по Критерий D3C3: Възрастовата и размерна структура на индивидите в популациите на промишлено-експлоатираните видове са показателни за здрава популация (запас). Възрастовата и размерната структура включва висок дял на възрастни/едри индивиди и намален неблагоприятен ефект на експлоатацията върху генетичното разнообразие.</p> <p>Опишете как програмата:</p> <p>a. Разглежда необходимостта от оценка на съответния Дескриптор и цели – оценката ще се основава на регионалната оценка на рибните запаси, извършена от Научно-техническия и икономически комитет по рибарство (STECF) и на данните, които се събират и докладват в съответствие с Регламент (ЕО) № 199/2008 на Съвета за установяване на общностна рамка за събиране, управление и използване на данни в сектор „Рибарство“ и Регламент (ЕО) № 665/2008, прилагаш Регламент (ЕО) № 199/2008. Данни се докладват до онлайн платформата за събиране на данни към Съвместния изследователски център (Joint Research Center) (URL: http://datacollection.jrc.ec.europa.eu/index.htm).</p> <p>b. отговаря на нуждите на предоставянето на данни / информация в подкрепа на оценката на Дескриптора (или конкретен компонент на биоразнообразието по програмата по дескриптори D1, 4, 6) – програмата ще осигури необходимите данни от мониторинга на състоянието, натиска, и въздействието по дескриптор D3. В допълнение, данните могат да бъдат използвани</p>				

	<p>за оценка на натиска, състоянието и въздействието по програмите за мониторинг по Дескриптор D1 риби, 6 – Дънни местообитания .</p> <p>c. допринася за определяне на разстоянието от ДСМОС и тенденциите в състоянието – програмата за мониторинг ще осигури данни, които да бъдат сравнени с определените гранични стойности и тенденции по целите за ДСМОС;;</p> <p>d. отговаря на рисковете от не постигане на GES – програмата отговаря на изискванията на РДМС и ще осигури информация за натиска и състоянието на морската околна среда във връзка със стопанските видове риби и черупкови, за да даде възможност за формулиране на подходящи мерки при непостигане на ДСМОС. . Адаптивното управление на базата на екосистемен подход (РДМС, чл. 3) изисква използване на информация от мониторинга на ефекта от мерките, разработени по чл. 13 от РДМС за актуализиране на целите, ако е необходимо.</p>
<p>2.5 Цели на ДСМОС</p> <p>Рамкова директива за морска стратегия (РДМС, Директива 2008/56/ЕС)</p> <p>Директива за местообитанията</p> <p>Конвенция за опазване на Черно море от замърсяване</p> <p>Стратегически план за действие за Черно море 2009 г.</p>	<p>ЦЕЛИ НА НАТИСКА</p> <p>Критерий D3C1 - Риболовна смъртност (F). Цел: поддържане на стойностите на коефициента на риболовна смъртност за популациите на промишлено експлоатирани видове на или под нивата, които могат да продуцират максимален устойчив улов (MSY) чрез намаляване на риболовното усилие, както следва:</p> <p><u>Регионално ниво</u></p> <p><i>S.sprattus</i> $F \leq F_{MSY}$, $F_{MSY} = 0.64$</p> <p><i>S.maximus</i> $F \leq F_{MSY}$, $F_{MSY} = 0.26$</p> <p><i>M. barbatus</i> $F \leq F_{MSY}$, $F_{MSY} = 0.64$</p> <p><i>E. encrasicolus</i> $F \leq F_{MSY}$, $F_{MSY} = 0.49$</p> <p><i>T. mediterraneus</i> $F \leq F_{MSY}$, $F_{MSY} = 0.27$</p> <p><i>S. acanthias</i> $F \leq F_{MSY}$, $F_{MSY} = 0.08$</p> <p><i>M. merlangus</i> $F \leq F_{MSY}$, $F_{MSY} = 0.79$</p> <p><i>R.clavata</i> $F \leq F_{MSY}$, $F_{MSY} = 0.16$</p> <p>Критерий D3C1. Съотношение на улов / биомаса (Catch/biomass ratio). Цел: поддържане на стойностите на съотношението между уловите и индексите на биомасата под пределната праговата стойност:</p> <p><u>Национално ниво</u></p> <p><i>S.sprattus</i> ≤ 0.082 (трикона)</p> <p><i>S.maximus</i> ≤ 0.033 (калкан)</p>

ЦЕЛИ НА СЪСТОЯНИЕТО

Критерий D3C2: Размножителна биомаса на запаса (SSB). Цел: Размножителната биомаса на популациите на промишлено-експлоатираните видове надвишава нивата на биомасата, продуцираща максимален устойчив улов или нивата на биомасата при предпазлив подход ($B \geq B_{ра}$), както следва:

Регионално ниво

S. maximus $B \geq B_{ра}$, $B_{ра}=4949$ т

Критерий D3C2. Цел: Поддържане на тенденция към увеличение на индексите на биомасата на видовете над референтното равнище.

Национално ниво

S. sprattus – индекс на биомасата $\geq 55\ 000$ т

S. maximus – индекс на биомасата $\geq 1\ 700$ т

Критерий D3C3. Цел: Възрастовата и размерна структура на индивидите в популациите на промишлено-експлоатираните видове са показателни за здрава популация (запас). Възрастовата и размерната структура включват висок дял на възрастни/едри индивиди, както следва:

Национално ниво

- Пропорция на рибите с дължина по-висока от средната дължина на достигане на полова зрялост – L_m

Таблица 1. Скала за класификация на състоянието на популациите от стопански видове риби в шелфовата зона според пропорцията на рибите с дължина по-висока от средната дължина на достигане на полова зрялост.

Вид	L_m (cm)	% на рибите с дължина над L_m	Състояние	
			Добро	Недобро
Пелагични видове				
<i>S. sprattus</i>	7.1	68%	> 68%	< 68%
<i>E. encrasicolus</i>	-	-	-	-
<i>T. mediterraneus</i>	12.25	30%	> 30%	< 30%
<i>P. saltatrix</i>	-	-	-	-
<i>A. immaculata</i>	-	-	-	-
Дънни видове				

<i>M. barbatus</i>	10.73	53%	> 53%	< 53%
<i>M. merlangus</i>	14.9	16%	> 16%	< 16%
<i>S. maximus</i>	45	74%	> 74%	< 74%
<i>S. acanthias</i>	-	-	-	-

- 95 - я процентил от наблюдаваната размерна (дължина) структура на вида по време на научни изследвания на море (L95)
Таблица 2. Скала за класификация на състоянието на популациите от стопански видове риби в шелфовата зона според 95 -я процентил (%) от наблюдаваната дължина на вида по време на научни изследвания на море (L95).

Вид	L95 (cm)	Състояние	
		Добро	Недобро
Пелагични видове			
<i>S. sprattus</i>	10.17	> 10.17	< 10.17
<i>E. encrasicolus</i>	-	-	-
<i>T. mediterraneus</i>	13	> 13	< 13
<i>P. saltatrix</i>	-	-	-
<i>A. immaculata</i>	-	-	-
Дънни видове			
<i>M. barbatus</i>	13.43	> 13.43	< 13.43
<i>M. merlangus</i>	15.3	> 15.3	< 15.3
<i>S. maximus</i>	62	> 62	< 62
<i>S. acanthias</i>	-	-	-

- 95 процентил от размерния състав по височина и дължина на експлоатирани двучерупчести видове *Donax trunculus*, *Chamelea gallina*

Таблица 3. Прагови стойности за добро състояние на популацията на *Chamelea gallina*.

	H95 (mm)	L95 (mm)
--	-------------	-------------

процентил 0.95	≥ 22.22	≥ 23.92
----------------	---------	---------

Таблица 4. Прагови стойности за добро състояние на популацията на *Donax trunculus*

	H95 (mm)	L95 (mm)
процентил 0.95	≥ 20.91	≥ 33.78

- Средна дължина на видовете риби в улова по време на научни изследвания на море (L_{mean}).

Таблица 5. Скала за класификация на състоянието на популациите от стопански видове риби в шелфовата зона според средната дължина на рибите по време на научни изследвания на море (L_{mean} , cm).

Вид	L_{mean} (cm)	Състояние	
		Добро	Недобро
Пелагични видове			
<i>S. sprattus</i>	8	> 7.2	< 7.2
<i>E. encrasicolus</i>	10	9	11
<i>T. mediterraneus</i>	11.6	> 10.44	< 10.44
<i>P. saltatrix</i>	-	-	-
<i>A. immaculata</i>	-	-	-
Дънни видове			
<i>M. barbatus</i>	15.6	> 14.04	< 14.04
<i>M. merlangus</i>	17.8	> 16.02	< 16.02
<i>S. maximus</i>	56	> 50.4	< 50.4
<i>S. acanthias</i>	-	-	-

4. Дейности, необходими за прилагането на стратегията за мониторинг в пълен обхват

4.1 Изпълнение на критериите за ДСМОС (Coverage GES criteria)

Във връзка с разглежданите критерии за ДСМОС, посочете кога е започнало изпълнението на достатъчно пълен и адекватен мониторинг, а ако не е, кога ще е налице такъв:

Провежданият мониторинг ще осигури необходимата информация относно критериите за постигане на ДСМОС за следващата трета актуализация на членове 8, 9 и 10 през 2024 г. (Adequate monitoring will be in place by 2024)

4.2 Изпълнение на целите за ДСМОС (Coverage Targets)

Във връзка с адресираните цели за постигане на ДСМОС, посочете кога е започнало изпълнението на достатъчно пълен и адекватен мониторинг, а ако не е, кога ще е налице такъв:

Провежданият мониторинг ще осигури необходимата информация относно критериите за постигане на ДСМОС за следващата трета актуализация на членове 8, 9 и 10 през 2024 г. (Adequate monitoring will be in place by 2024)

4.3 Информация за ефекта от изпълнението на мерките (Coverage Measures)

Във връзка с оценка на ефекта от изпълнението на мерките, определени съгласно член 13 от РДМС, които са насочени или имат връзка с този дескриптор(и), посочете кога е започнало изпълнението на достатъчно пълен и адекватен мониторинг, а ако не е, кога ще е налице такъв:

Провежданият мониторинг ще осигури необходимата информация относно изпълнението на планираните мерки и техния принос за постигане на ДСМОС за следващата трета актуализация на членове 8, 9 и 10 през 2024 г. (Adequate monitoring will be in place by 2024)

4.4 Пропуски и планове за преодоляването им по отношение на критериите съгласно Решение (ЕС) 2017/848 на Комисията, определените цели и мерки за постигане/запазване на ДСМОС (Gaps_Plans)

Описание на пропуските в мониторинга и плановете, необходими за адекватно планиране и прилагане на настоящата стратегия за мониторинг по наблюдавания(те) дескриптор(и) по отношение на критериите, целите и мерките за постигане на ДСМОС:

Пропуски по отношение на осигуряване на нужните данни и информация за критериите, целите и мерките за постигане на ДСМОС:

По проект ISMEIMP частично беше попълнен недостига от данни, необходими за доразвиване на част от индикаторите по критерий „Демографска структура на популациите“, но все още има празнини в данните и информацията по Дескриптор 3.

Предстои **разработване на нови модули към Геоинформационна система** управление на водите и докладване (ГИСУВД) в България. Единият от планираните модули ще включва данните и информацията по прилагане на РДМС.

Подобряване на координацията с другите институции / организации, предоставящи информация, свързана със състоянието или въздействието върху морската околна среда. Използване на регионални оценки на рибните запаси от Научния, технически и икономически комитет по рибарство (НТИКР), при определяне на ДСМОС и цели на дескриптор D3 (<http://stecf.jrc.ec.europa.eu/reports/medbs>).

Необходимо е България и Румъния регулярно да преразглеждат и доразвиват съвместно съгласувани цели, основаващи се на съгласувани, или хармонизирани индикатори на техните морски води, като се вземат предвид актуалните оценки и препоръките на ЕК.

Използване на регионални оценки на рибните запаси от Научния, технически и икономически комитет по рибарство (НТИКР), при определяне на ДСМОС и цели на дескриптор D3 (URL: <http://stecf.jrc.ec.europa.eu/reports/medbs>).

Информацията относно изпълнението и ефективността на мерките, планирани в съответствие с чл. 13 на РДМС ще се осигурява чрез реализацията на мярка 18. Мярката цели обезпечаване на своевременно и ефективно планиране на изпълнението на мерките, текущо проследяване на прогреса по изпълнението и ефективна координация между компетентните органи.

Програми за мониторинг в рамките на стратегията за мониторинг по Дескриптор D3 - Видове риби и черупкови, обект на търговски риболов SD3 - Commercially exploited fish and shellfish

1.1 Списък на програмите за мониторинг за морски птици, наблюдавани в рамките на стратегията за мониторинг по Дескриптор 1 Биоразнообразие (Морски птици):

Програма „Мобилни видове – разпространение, изобилие и / или биомаса (риби)“ (Mobile species – distribution, abundance and/or biomass (fish) (BLKBG_D0134_03_FishAbundanceBiomass)

Програма “Мобилни видове - популационни характеристики (риби)” (Mobile species – population characteristics (fish), код BLKBG_D0134_06_FishPopulationCharacteristics

Програма „Състояние на местообитанията (риби)“ (Mobile species – state of habitats (fish), BLKBG_D0134_10_StateofHabitatsFish

Програма Мобилни видове - смъртност/наранявания в резултат на рибарството (целево и/или инцидентно) (Mobile species – mortality/injury rates from fisheries (targeted and/or incidental), код BLKBG-D013_11_ MortalityInjuryFisheries

Програма Мобилни видове - смъртност/наранявания в резултат на други човешки дейности (Mobile species – mortality/injury rates from other human activities), код BLKBG-D0110_12_ MortalityInjuryHumanActivities

Програма Внасяне на замърсители от базирани в морето опасни събития, включващи нефтени разливи (Contaminant inputs – acute pollution events, incl. oil spills) код BLKBG-D08_04_ ContaminantInputsAcuteEvents

Програма „Отпадъци – характеристики и изобилие/обем на брега, морската повърхност и дъно“ (Litter - characteristics and abundance/volume on coast, water surface, seabed) с код BLKBG_D10_10_LitterAbundanceVolume

Програма „Микроотпадъци – изобилие във вода и седименти“ (Litter micro-particles - abundance/volume in water, sediment) с код BLKBG_D10_11_LitterMicroParticles.

Програма Морски и крайбрежни човешки дейности (Marine and coastal human activities), код BLKBG-DALL_06_ MarineAndCoastalHumanActivities

Програма Ефективност на мерките (Effectiveness of Measures), код BLKBG-DAII_01_EffectivenessMeasures

Наименование на програмата и код (*Programme Name and Code*)

Мобилни видове - разпространение, изобилие и / или биомаса (риби) (Mobile species - distribution, abundance and/or biomass (fish) (BLKBG_D0134_03_FishAbundanceBiomass)

<p>Описание на програмата за мониторинг <i>Programme Description</i></p>	<p>Мониторингът на видовете риби, които не са обект на промишлен риболов има за цел да проследи състоянието и развитието на популациите и местообитанията им във времето, което може да бъде повлияно от променящите се условия в хранителната мрежа, но също и от прякото въздействие, причинено от различни човешки дейности.</p> <p>Програмата за мониторинг „Мобилни видове – разпространение, изобилие и / или биомаса - риби“ (Mobile species – distribution, abundance and/or biomass - fish“, код BLKBG-D0134_03_FishAbundanceBiomass осигурява данни и информация към стратегиите за мониторинг SD1.3. – Biodiversity - Fish и SD3 - Commercially exploited fish and shellfish. Същата ще осигурява данни за популационните характеристики на крайбрежните видове риби (Coastal fish), пелагичните шелфови видове риби (Pelagic shelf fish) и дънни шелфови видове риби (Demersal shelf fish): изобилие на популацията (численост) - брой на индивидите (критерии D1C2 и D1C4) и за търговските видове риби и черупкови организми по D3 (критерии D3C2 Spawning stock biomass (SSB) и D3C3 Population age/size distribution). Чрез програмата ще се събира и информация за видовете натиск и въздействие като безпокойство, нараняване, смъртност или други негативни ефекти, причинени от различни човешки дейности, включително и рибарството.</p> <p>Програмата цели и да осигури данни и информация и за разпространението - ареалите (местообитанията), границите, площите и плътността на трите наблюдавани вида (критерий D1C4). Също така програмата има връзка и със Стратегията по Дескриптор 4 Хранителни мрежи (SD4/SD1 Food webs / Biodiversity – ecosystems) и критерии D4C1 Trophic guild species diversity и D4C2 Abundance across trophic guilds.</p> <p>Данните ще бъдат използвани за последващо актуализиране на вече формулираните или за извеждане на липсващите дефиниции, цели, индикатори и прагови стойности за ДСМОС. Същата има за цел и да подпомогне в бъдеще, извеждането на дефиниции, цели, индикатори и прагови стойности за ДСМОС по Дескриптор 4 Хранителни мрежи.</p> <p>Честотата за мониторинг е следната: изследванията ще се провеждат ежегодно в крайбрежната (BLK-BG-AA-SivriburunKaliakra; BLK-BG-AA-KaliakraGalata; BLK-BG-AA-GalataEmine; BLK-BG-AA-EmineMaslennos; BLK-BG-AA-MaslennosRezovo) и шелфовата (BLK-BG-AA-Shelf) зони, и веднъж на всеки 2 години в ИИЗ (BLK-BG-AA-OpenSea).</p> <p>Настоящата програма е актуализирана спрямо докладваната през 2014 г., но кодът е запазен. Програмата кореспондира със следната програма за мониторинг, включена в индикативния списък за докладване: Mobile species – distribution, abundance and/or biomass.</p>
<p>Цел на мониторинга <i>Monitoring Purpose</i></p>	<p>Ефективност на мерките (Effectiveness of measures) Състояние/въздействие (Environmental state and impacts)</p>
<p>Статус на програмата <i>Update Type</i></p>	<p><i>Изберете от: Същата програма, докладвана през 2014 г., Актуализирана; Нова или Програмата вече не се прилага ('Same programme as in 2014', 'Modified from 2014', 'New programme' OR 'Programme no longer in place');</i></p> <p>Посочената информация се отнася за всички програми за мониторинг към настоящата стратегия за мониторинг по Дескриптор 1 Биоразнообразие (Видове риби, които не са обект на промишлен риболов): Актуализирана спрямо 2014 / Modified from 2014'</p>

<p>Пространствен обхват <i>Spatial Scope</i></p>	<p>Изберете от сухоземната част на страните- членки, преходни води (РДВ), крайбрежни води (РДВ), териториални води, изключителна икономическа зона (ИИЗ) или подобни (например прилежаща зона, риболовна зона, зона за опазване на околната среда), континентален шелф (отвъд ИИЗ), води отвъд ИИЗ на страните- членки / ‘Terrestrial part of MS’, ‘Transitional waters (WFD)’, ‘Coastal waters (WFD)’, ‘Territorial waters’, ‘EEZ (or similar) (e.g. Contiguous Zone, Fishing Zone, Ecological Protection Zone)’, ‘Continental shelf (beyond EEZ)’, ‘Beyond MS Marine Waters’:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Coastal waters (WFD)’, ‘Territorial waters’ и EEZ (or similar) <p>Посочената информация се отнася за всички наблюдавани програми за мониторинг към стратегията за мониторинг по Дескриптор 1 (Видове риби, които не са обект на промишлен риболов)</p>
<p>Райони за оценка, в обхвата на които се изпълнява програмата <i>Marine Reporting Units</i></p>	<p>Наименование и код на районите за оценка, в обхвата на които се изпълнява програмата</p> <p>Наблюдения от плавателен съд в 5-те крайбрежни района за оценка, шелф (Shelf) и откритоморска част (Open sea) на страната (последният при възможност):</p> <p>BLK-BG-AA-SivriburunKaliakra; BLK-BG-AA-KaliakraGalata; BLK-BG-AA-GalataEmine; BLK-BG-AA-EmineMaslennos; BLK-BG-AA-MaslennosRezovo BLK-BG-AA-Shelf; BLK-BG-AA-OpenSea</p>
<p>Честота на мониторинг <i>Frequency of the monitoring</i></p>	<p>Посочената информация се отнася за всички наблюдавани програми за мониторинг към стратегията за мониторинг по Дескриптор 1 Биоразнообразие (Видове риби, които не са обект на промишлен риболов):</p> <p>Честотата за мониторинг е следната: изследванията ще се провеждат ежегодно в крайбрежната (BLK-BG-AA-SivriburunKaliakra; BLK-BG-AA-KaliakraGalata; BLK-BG-AA-GalataEmine; BLK-BG-AA-EmineMaslennos; BLK-BG-AA-MaslennosRezovo) и шелфовата (BLK-BG-AA-Shelf) зони, и веднъж на всеки 2 години в ИИЗ (BLK-BG-AA-OpenSea).</p> <p>По-подробна информация за честотата на мониторинг е посочена в т.1.2 „Описание на мониторинга (местоположение, честота, методи за извършване на наблюденията)“.</p>
<p>Тип на мониторинга <i>Monitoring Type (in-situ, remote sensing, etc.)</i></p>	<p>Изберете от ‘In-situ sampling offshore’; ‘In-situ sampling coastal’; ‘In-situ sampling land/beach’; ‘Remote surveillance’ (e.g. buoys); ‘Remote satellite imagery’ (satellite observations); ‘Remote flight imagery’ (orthoimages); ‘Numerical modelling’; ‘Ecological modelling’; ‘Administrative data collection’; ‘Visual observation’; ‘Other’:</p> <p>In-situ sampling offshore’; ‘In-situ sampling coastal’ от плавателен съд; други: акустични наблюдения (Acoustic survey)</p>

<p>Метод (и) на мониторинг <i>Monitoring Method(s)</i></p>	<p>Неприложимо</p>
<p>Друг метод/и за мониторинг <i>Other Monitoring Method</i></p>	<p>Опишете или посочете линк към използвания метод за мониторинг, различен от включените в ръководството за докладване на актуализираните програми за мониторинг, 2020 по чл. 11 от РДМС:</p> <p>Крайбрежна зона</p> <p>Изследванията върху разпространението и структурата на ихтиологичните съобщества в крайбрежната зона обхващат два типа местообитания – пясъчни и скални, които са разположени в морски зони по Натура 2000 и извън тях. Предвижда се поставяне на риболовни мрежи/винтери в 52 пункта. Изследванията ще се провеждат ежегодно.</p> <p>Шелфова зона – пелагични и дънни видове риби</p> <p>Мрежата за пробонабиране обхваща шелфовата зона на дълбочини между 20 и 100 m и е комбинирана за оценка на дънните шелфови видове риби по дескриптор ДЗ. Мониторинговата мрежа е интегрирана със съществуващия мониторинг по Националната програма за събиране, управление и използване на данни в сектор „Рибарство” в съответствие с Регламент (ЕО) № 199/2008 от 25.02.2008 г. Контролните тралирания ще се извършват чрез дънен трал в 40 полета в българската акватория на Черно море, които са подбрани на случаен принцип, в зависимост от релефа на дъното. За целите на изследването, районът предварително е разделен на четири страта в зависимост от дълбочината – Стратум 1 (20 - 35 m), Стратум 2 (35 – 50 m), Стратум 3 (50 – 75 m) и Стратум 4 (75 – 100 m). Изследванията ще се провеждат ежегодно.</p> <p>Планирано е провеждане на акустични наблюдения едновременно с визуалните наблюдения на борда на плавателния съд чрез система хидрофони (Marine Ecological Research Ltd, UK), буксирана на разстояние 200 m зад кърмата на кораба и на дълбочина от 2 до 5 m под морската повърхност. Ще бъде използван софтуер PAMguard (Passive Acoustic Monitoring Guardianship, http://www.pamguard.org) за настройка и управление на хидрофонната система и запис на измерените данни в реално време.</p> <p>По-подробно описание на методите за провеждане на наблюденията на трите вида са описани в т. 1.2 „Описание на мониторинга (местоположение, честота, методи за извършване на наблюденията)“.</p>
<p>Друго свързано законодателство (конвенции, регламенти, директиви, др.) <i>Other Policies Conventions</i></p>	<p>Посочената информация се отнася за всички програми за мониторинг към настоящата стратегия за мониторинг по Дескриптор 1 Биоразнообразие (Видове риби, които не са обект на промишлен риболов):</p> <p>Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна; Програма за мониторинг и оценка на Черно море;</p> <p>Habitats Directive (EU-HD); Black Sea Integrated Monitoring and Assessment Programme (BS-IMAP)</p>

<p>Координиране по отношение на регионално то сътрудничество</p> <p><i>Regional Cooperation Coordination</i></p>	<p>Посочената информация се отнася за всички програми за мониторинг към настоящата стратегия за мониторинг по Дескриптор 1 Биоразнообразие (Видове риби, които не са обект на промишлен риболов):</p> <p>Комисия за опазване на Черно море от замърсяване (Commission on the Protection of the Black Sea Against Pollution, BSC)</p>
<p>Държави, участващи в регионалното сътрудничество</p> <p><i>Regional Cooperation Countries</i></p>	<p>Посочената информация се отнася за всички програми за мониторинг към настоящата стратегия за мониторинг по Дескриптор 1 Биоразнообразие (Видове риби, които не са обект на промишлен риболов):</p> <p>Не се попълва, ако е попълнено предходното поле Regional Cooperation Coordination.</p>
<p>Прилагане на регионално сътрудничество</p> <p><i>Regional Cooperation Implementation</i></p>	<p>Посочената информация се отнася за всички програми за мониторинг към настоящата стратегия за мониторинг по Дескриптор 1 Биоразнообразие (Видове риби, които не са обект на промишлен риболов).</p> <p>Изберете едно от следните: Agreed data collection methods; Common monitoring strategy (spatial and temporal design of programme); Coordinated data collection (delivered separately by each country); Joint data collection (multinational delivery using same platform and/or algorithms):</p> <p>Coordinated data collection</p>
<p>Начало и край на програмата</p> <p><i>Temporal Scope</i></p>	<p>Посочената информация се отнася за всички програми за мониторинг към настоящата стратегия за мониторинг по Дескриптор 1 Биоразнообразие (Видове риби, които не са обект на промишлен риболов):</p> <p>2016-9999</p>
<p>Наблюдавани критерии за ДОСМОС (GES criteria monitored)</p>	<p>D1C2 Изобилие на популациите на видовете (D1C2 Population abundance);</p> <p>D1C4 Ареал на разпределение на видовете (D1C4 Population distributional range and pattern)</p>
<p>Feature</p> <p><i>Характеристика</i></p>	<p>Наблюдавана(и) характеристика(и) (компоненти на екосистемата, натиск, дейности)</p> <p><i>Feature(s) monitored (ecosystem components, pressures, activities)</i></p> <p>Силно подвижни видове /групи видове (Highly mobile species / Group of species) - крайбрежни видове риби (Coastal fish), пелагични шелфови видове риби (Pelagic shelf fish) и дънни шелфови видове риби (Demersal shelf fish)</p>
<p>Елемент</p> <p><i>Element</i></p>	<p>Наблюдаван(и) елемент(и) (напр. специфични видове, местообитания, замърсители, категории отпадъци)</p> <p><i>Element(s) monitored (e.g. specific species, habitats, contaminants, litter categories)</i></p> <p>Крайбрежни видове риби (Coastal fish)</p>

1. Високомуцунеста игла (*Syngnathus typhle*)
2. Черноивичеста игла (*Syngnathus abaster*)
3. Дебеломуцунеста игла (*Syngnathus variegatus*)
4. Морско конче (*Hippocampus guttulatus*)
5. Морска врана (*Sciaena umbra*)
6. Петниста лапина (*Symphodus roissali*)
7. Сива лапина (*Symphodus cinereus*)
8. Очилата зеленушка (*Symphodus ocellatus*)
9. Морски дракон (*Trachinus draco*)
10. Звездоброец (*Uranoscopus scaber*)
11. Ръждива морска кучка (*Parablennius sanguinolentus*)
12. Еврейско попче (*Ophidion rochei*)
13. Скорпид (*Scorpaena porcus*)
14. Змиевидно попче (*Gobius cobitis*)
15. Скално попче (*Gobius paganellus*)
16. Черно попче (*Gobius niger*)
17. Широкоглаво попче (*Ponticola cephalargoides*)
18. Стронгил (*Neogobius melanostomus*)
19. Лихнус (*Mesogobius batrachocephalus*)
20. Кеслерово калканче (*Arnoglossus kessleri*)
21. Писия (*Platichthys flesus*)
22. Морски език (*Pegusa lascaris*)

Пелагични шелфови видове риби (Pelagic shelf fish)

1. Морска каракуда (*Diplodus annularis*)
2. Меланура (*Oblada melanura*)
3. Смарид (*Spicara smaris*)

Дънни шелфови видове риби (Demersal shelf fish)

1. Морска котка (*Dasyatis pastinaca*)
2. Руска есетра (*Acipenser gueldenstaedtii*)
3. Пъструга (*Acipenser stellatus*)
4. Меджид (*Merlangius merlangus*)
5. Галя (*Gaidropsarus mediterraneus*)

<p>Наблюдавани параметри</p> <p><i>Parameter monitored</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • популационни характеристики на рибните видове: изобилие на популацията (численост) - брой на индивидите в популацията; / Abundance (number of individuals) (критерий D1C2); • параметри на ареалите (местообитанията) на видовете – граници на ареалите на разпространение и модел на разпространение на видовете където е целесъобразно / Distribution (range), Distribution (pattern), Distribution (spatial) (критерий D1C4)
<p>Наименование и код на индикатора(те), към който програмата допринася</p> <p><i>Code and Name of Indicator(s) to which the programme contributes</i></p>	<p>Индикатор за състояние към критерий D1C2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • численост на индикаторните видове от силно подвижните видове /групи видове (Highly mobile species / Group of species) - крайбрежни видове риби (Coastal fish), пелагични шелфови видове риби (Pelagic shelf fish) и дънни шелфови видове риби (Demersal shelf fish) <p>Индикатор за състояние към критерий D1C4:</p> <ul style="list-style-type: none"> • площ и разпространение на видовете <p>плътност на разпространението (инд./km²)</p>
<p>Наименование на програмата и код (Programme Name and Code)</p> <p>Мобилни видове - популационни характеристики (риби) (Mobile species - population characteristics (fish), код BLKBG_D0134_06_FishPopulationCharacteristics</p>	
<p>Описание на програмата за мониторинг</p> <p><i>Programme Description</i></p>	<p>Програмата за мониторинг „Мобилни видове - популационни характеристики (риби)“ (Mobile species – population characteristics (fish)“ осигурява данни и информация към стратегията за мониторинг SD1.3. – Biodiversity – Fish. Демографските характеристики на видовете (размерна или възрастова структура, съотношение между половете, плодовитост, оцеляемост и смъртност) са показателни за естествената популация, която не е неблагоприятно повлияна от антропогенния натиск. Програмата ще осигури данни и информация за демографските характеристики на популациите на крайбрежните видове риби (Coastal fish), пелагичните шелфови видове риби (Pelagic shelf fish) и дънните шелфови видове риби (Demersal shelf fish), представители на силно подвижните видове /групи видове (Highly mobile species / Group of species): размер на индивидите, възрастова структура на популациите – брой на младите и възрастните индивиди от отделните видове, съотношение между половете, продуктивност (плодовитост), поведение на индивидите, включващо придвижвания, миграция (включително модел), хранене, размножителен успех; процент на оцеляване (критерий D1C3). Програмата се отнася до крайбрежните видове риби (Coastal fish), пелагичните шелфови видове риби (Pelagic shelf fish) и дънните шелфови видове риби (Demersal shelf fish), представители на силно подвижните видове /групи видове (Highly mobile species / Group of species).</p> <p>Изпълнението на настоящата програма за мониторинг ще осигури данни и информация относно референтното състояние на демографската структура на популациите на нетърговските видове риби и ще спомогне за формулиране на екологични цели, извеждане на индикатори и прагови стойности.</p> <p>Програмата е актуализирана спрямо 2014 г. (Modified from 2014), но кодът е запазен. Програмата кореспондира със следната програма за мониторинг, включена в индикативния списък за докладване: Mobile species – population characteristics.</p>

Цел на мониторинга <i>Monitoring Purpose</i>	Environmental state and impacts Effectiveness of measures
Наблюдавани критерии за ДОСМОС <i>(GES criteria monitored)</i>	D1C3 Демографски характеристики на популацията (D1C3 Population demographic characteristics)
Feature <i>Характеристика</i>	Наблюдавана(и) характеристика(и) (компоненти на екосистемата, натиск, дейности) <i>Feature(s) monitored (ecosystem components, pressures, activities)</i> Силно подвижни видове /групи видове (Highly mobile species / Group of species)
Елемент <i>Element</i>	Наблюдаван(и) елемент(и) (напр. специфични видове, местообитания, замърсители, категории отпадъци) <i>Element(s) monitored (e.g. specific species, habitats, contaminants, litter categories)</i> крайбрежни видове риби (Coastal fish), пелагични шелфови видове риби (Pelagic shelf fish) и дънни шелфови видове риби (Demersal shelf fish)
Наблюдавани параметри <i>Parameter monitored</i>	демографски характеристики (продуктивност, брой малки (новородени); процент на оцеляване (Fecundity (breeding rate), Breeding success, Survival rate) (към критерий D1C3)
Наименование и код на индикатора(те), към който програмата допринася <i>Code and Name of Indicator(s) to which the programme contributes</i>	Индикатор за състояние към критерий D1C2: <ul style="list-style-type: none"> численост на индикаторните видове на силно подвижните видове /групи видове (Highly mobile species / Group of species) - крайбрежни видове риби (Coastal fish), пелагични шелфови видове риби (Pelagic shelf fish) и дънни шелфови видове риби (Demersal shelf fish)
Наименование на програмата и код (Programme Name and Code)	
Програма „Състояние на местообитанията (риби)“ (Mobile species - state of habitats (fish), код BLKBG-BLKBG_D0134_10_StateofHabitatsFish	
Описание на програмата за мониторинг <i>Programme Description</i>	Програмата за мониторинг Програма „Състояние на местообитанията (риби)“ (Mobile species – state of habitats (fish), код BLKBG-BLKBG_D0134_10_StateofHabitatsFish осигурява данни и информация към стратегията за мониторинг SD1.3. – Biodiversity – Fish. Програмата има за цел да осигури данни и информация за състоянието на местообитанията на популациите силно подвижните видове /групи видове (Highly mobile species / Group of species). Същите могат да бъдат повлияни както от променящите се условия

	<p>в хранителната мрежа, така и от прякото въздействие, причинено от различни човешки дейности. Програмата се отнася до крайбрежните видове риби (Coastal fish), пелагичните шелфови видове риби (Pelagic shelf fish) и дънните шелфови видове риби (Demersal shelf fish).</p> <p>Изпълнението на настоящата програма за мониторинг ще осигури данни и информация относно референтното състояние на типовете местообитания на нетърговските видове риби и площта по типове местообитания, която е негативно повлияна и ще спомогне за формулиране на екологични цели, извеждане на индикатори и прагови стойности.</p> <p>Програмата е актуализирана спрямо 2014 г. (Modified from 2014), но кодът е запазен.</p> <p>Програмата кореспондира със следната програма за мониторинг, включена в индикативния списък за докладване: Mobile species – state of habitats.</p>
<p>Цел на мониторинга <i>Monitoring Purpose</i></p>	<p>Environmental state and impacts Effectiveness of measures</p>
<p>Наблюдавани критерии за ДОСМОС <i>(GES criteria monitored)</i></p>	<p>D1C5 Местообитания за видовете (D1C5 Habitat for the species)</p>
<p>Feature <i>Характеристика</i></p>	<p>Наблюдавана(и) характеристика(и) (компоненти на екосистемата, натиск, дейности) <i>Feature(s) monitored (ecosystem components, pressures, activities)</i></p> <p>Силно подвижни видове /групи видове (Highly mobile species / Group of species) - крайбрежни видове риби (Coastal fish), пелагични шелфови видове риби (Pelagic shelf fish) и дънни шелфови видове риби (Demersal shelf fish)</p>
<p>Елемент <i>Element</i></p>	<p>Наблюдаван(и) елемент(и) (напр. специфични видове, местообитания, замърсители, категории отпадъци) <i>Element(s) monitored (e.g. specific species, habitats, contaminants, litter categories)</i></p> <p>Крайбрежни видове риби (Coastal fish)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Високомуцунеста игла (<i>Syngnathus typhle</i>) 2. Черноивичеста игла (<i>Syngnathus abaster</i>) 3. Дебеломуцунеста игла (<i>Syngnathus variegatus</i>) 4. Морско конче (<i>Hippocampus guttulatus</i>) 5. Морска врана (<i>Sciaena umbra</i>) 6. Петниста лапина (<i>Symphodus roissali</i>) 7. Сива лапина (<i>Symphodus cinereus</i>) 8. Очилата зеленушка (<i>Symphodus ocellatus</i>) 9. Морски дракон (<i>Trachinus draco</i>) 10. Звездоброец (<i>Uranoscopus scaber</i>)

	<p>11. Ръждива морска кучка (<i>Parablennius sanguinolentus</i>) 12. Еврейско попче (<i>Ophidion rochei</i>) 13. Скорпид (<i>Scorpaena porcus</i>) 14. Змиевидно попче (<i>Gobius cobitis</i>) 15. Скално попче (<i>Gobius paganellus</i>) 16. Черно попче (<i>Gobius niger</i>) 17. Широкоглаво попче (<i>Ponticola cephalargoides</i>) 18. Стронгил (<i>Neogobius melanostomus</i>) 19. Лихнус (<i>Mesogobius batrachocephalus</i>) 20. Кеслерово калканче (<i>Arnoglossus kessleri</i>) 21. Писия (<i>Platichthys flesus</i>) 22. Морски език (<i>Pegusa lascaris</i>)</p> <p>Пелагични шелфови видове риби (Pelagic shelf fish)</p> <p>1. Морска каракуда (<i>Diplodus annularis</i>) 2. Меланура (<i>Oblada melanura</i>) 3. Смарид (<i>Spicara smaris</i>)</p> <p>Дънни шелфови видове риби (Demersal shelf fish)</p> <p>1. Морска котка (<i>Dasyatis pastinaca</i>) 2. Руска есетра (<i>Acipenser gueldenstaedtii</i>) 3. Пъструга (<i>Acipenser stellatus</i>) 4. Меджид (<i>Merlangius merlangus</i>) 5. Галя (<i>Gaidropsarus mediterraneus</i>)</p>
<p>Наблюдавани параметри <i>Parameter monitored</i></p>	<p>към критерий D1C5</p> <ul style="list-style-type: none"> Обхват на местообитанията на видовете (Extent) <p>Състояние на местообитанията на видовете (Suitability of the habitat for the species) – Parameter other</p>
<p>Наименование и код на индикатора(те), към който програмата допринася <i>Code and Name of Indicator(s) to which the programme contributes</i></p>	<p>Индикатор за натиск към критерий D1C5:</p> <p>оценка на площта, която е негативно повлияна, изразена като квадратни километри (km²) за всеки тип местообитание или като пропорция (процент, %) от общия обхват на типа местообитание (код BLK-BG-D1C5-AREA_AFFECTED_MM).</p>

Програма Мобилни видове - смъртност/наранявания в резултат на рибарството (целево и/или инцидентно) (Mobile species – mortality/injury rates from fisheries (targeted and/or incidental), код BLKBG-D013_11_ MortalityInjuryFisheries

Програма Мобилни видове - смъртност/наранявания в резултат на други човешки дейности (Mobile species – mortality/injury rates from other human activities), код BLKBG-D0110_12_ MortalityInjuryHumanActivities

Програма Внасяне на замърсители от базирани в морето опасни събития, включващи нефтени разливи (Contaminant inputs – acute pollution events, incl. oil spills) код BLKBG-D08_04_ ContaminantInputsAcuteEvents

Програма „Отпадъци – характеристики и изобилие/обем на брега, морската повърхност и дъно“ (Litter - characteristics and abundance/volume on coast, water surface, seabed) с код BLKBG_D10_10_LitterAbundanceVolume

Програма „Микроотпадъци – изобилие във вода и седименти“ (Litter micro-particles - abundance/volume in water, sediment) с код BLKBG_D10_11_LitterMicroParticles.

Програма Морски и крайбрежни човешки дейности (Marine and coastal human activities), код BLKBG-DALL_06_MarineAndCoastalHumanActivities

Програма Ефективност на мерките (Effectiveness of Measures), код BLKBG-DAII_01_EffectivenessMeasures

Виж същите програми, включени в Стратегията за мониторинг по Дескриптор 1 Биоразнообразие - Видове риби, които не са обект на промишлен риболов SD – 1.3. Biodiversity – Fish, които обслужват и настоящата Стратегия по Дескриптор D3 – Видове риби и черупкови, обект на търговски риболов SD3 – Commercially exploited fish and shellfish.

1.2 Описание на мониторинга (местоположение, честота, методи за извършване на наблюденията)

Description of the monitoring details (location, frequency, monitoring methods)

Общо описание на начина на провеждане на мониторинга (характеристики, елементи, параметри, (пространствен обхват, честота, методи за събиране на данни и обработка на проби, QA/QC)

General description of how the monitoring is undertaken (how the data are collected (Monitoring Details)

Програмите за мониторинг по D3 са интегрирани с програмите за мониторинг на Дескриптори D1 и D10. Същите допълват Националната програма за събиране на данни на България в съответствие с Общата политика в областта на рибарството.

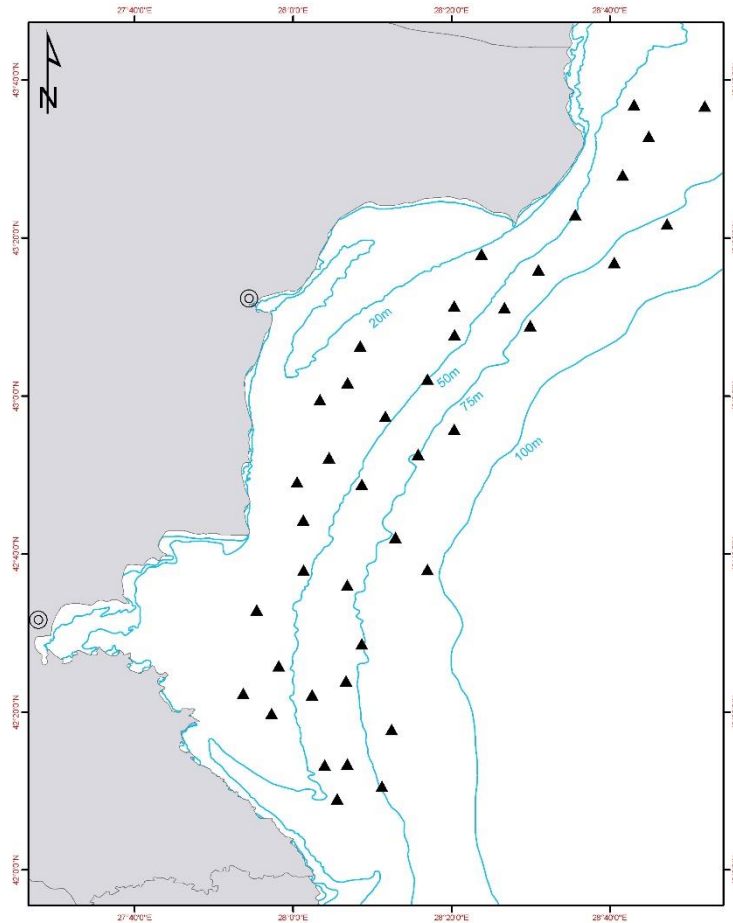
Мрежата за мониторинг ще обхваща следните зони за оценка:

- Шелфова зона – пробонабиране с дънен трал за оценка на състоянието на дънни шелфови видове риби.
- Шелфова зона и при възможност откритоморската зона (ИИЗ) – хидроакустично пробонабиране, комбинирано с контролни пелагични тралирания за оценка на състоянието на пелагични шелфови видове риби.

Шелфова зона – дънни видове риби

Мрежата за пробонабиране обхваща шелфовата зона на дълбочини между 20 и 100 m и е комбинирана за оценка на дънните шелфови видове риби по дескриптори D1 и D3. Мониторинговата мрежа е интегрирана със съществуващия мониторинг по Националната програма за събиране, управление и използване на данни в сектор „Рибарство“ в съответствие с Регламент (ЕО) № 199/2008 от 25.02.2008 г. Контролните тралирания ще се извършват чрез дънен трал в 40 полета в българската акватория на

Черно море, които са подбрани на случаен принцип, в зависимост от релефа на дъното. За целите на изследването, районът предварително е разделен на четири стратум в зависимост от дълбочината – Стратум 1 (20 - 35 m), Стратум 2 (35 – 50 m), Стратум 3 (50 – 75 m) и Стратум 4 (75 – 100 m). Схемата на тралиранията е представена на Фигура 2. Изследванията ще се провеждат ежегодно през пролетно-есенния сезон (април – май).

Легенда

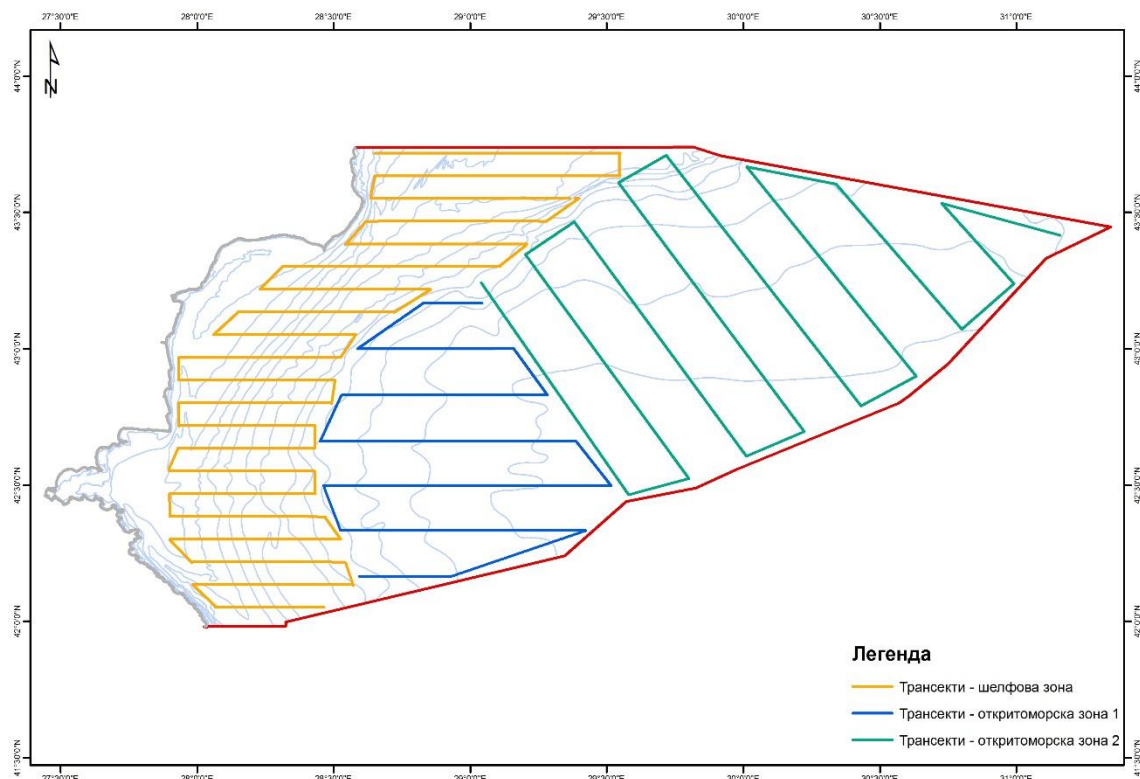
- ▲ Станции на пробонабиране

Фигура 2. Схема на тралиранията в шелфовата зона.

Шелфова зона – пелагични видове риби

Мониторинговата програма обхваща шелфовата зона на дълбочини между 20 и 200 m, като при възможност ще се покрива и ИИЗ. Мрежата за пробонабиране ще се използва за оценка на пелагичните шелфови видове риби по дескриптори Д1 и Д3 и включва 21 трансекта, по които ще се извърши хидроакустично обследване на акваторията с научен ехолот EK 60 (Simrad, Norway), с работни честоти 38, 120, 200 kHz. Схемата на изследването включва паралелно разположени трансекти, които са перпендикулярни на батиметрията на района с разстояние между тях от 5 морски мили – Фигура 3. Скоростта на кораба е фиксирана в диапазона между 7.5 - 8.5 възела. Изследванията ще се провеждат ежегодно в шелфовата зона и веднъж на всеки 2 години в ИИЗ.

Мониторинговата мрежа е интегрирана със съществуващия мониторинг по Националната програма за събиране, управление и използване на данни в сектор „Рибарство“ в съответствие с Регламент (ЕО) № 199/2008 от 25.02.2008 г.

Фигура 3. Схема на акустичните изследвания в шелфовата и откритоморската зона

<p>Мерки</p>	<p>Мерки от Регламент (ЕО) № 1139/2008 от 10 ноември 2008 г. за определяне на възможностите за риболов и свързаните с тях условия на определени рибни запаси, приложими в Черно море за 2009 г.:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Не се допуска риболов на калкан от 15 април до 15 юни във водите на Европейската общност в Черно море.2. Минималният законен размер (диаметър) на окото на дънните мрежи, използвани за улов на калкан, е 400 mm.4. Минималният размер на екземплярите калкан за разтоварване е 45 cm обща дължина, измерена в съответствие с член 18 от Регламент (ЕО) № 850/98. <p><i>Как се мониторират съществуващите мерки?</i></p> <p>Мерките в областта на политиката по рибарство, включително любителския риболов (риби и черупкови) се мониторират и контролират от Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури.</p> <p><i>Планирани мерки в Програмата от мерки към Морската стратегия за опазване на околната среда в морските води на Р България:</i></p> <p>Мярка 6 - Образователни кампании на лицата, извършващи стопански риболов в Черно море по отношение на ефективното използване на риболовни техники и оборудване, щадящи околната среда – трансгранична. Мярката е насочена към намаляване на натиска от търговския риболов върху рибните запаси в Черно море, запазване / постепенно възстановяване на дънните местообитания, засегнати в резултат на тралиране в средно и дългосрочен времеви аспект.</p> <p>Мярка 7 - Стимулиране на щадящи околната среда практики за риболовни кораби, извършващи дребно-мощабен риболов за риболов, упражнявани от по-малките плавателни съдове, които са основната част от българския риболовен флот. Въвеждането на тези практики е с пряк ефект за постигане на екологичните цели, включително по Дескриптор 1. (Биоразнообразие).</p> <p>Мярка 8 - Провеждане на дългосрочни наблюдения на въздействията в зоните, разрешени за тралиране с бийм трал. При необходимост, промяна на границите на тези зони и на изискванията за експлоатация – трансгранична. Изпълнението на мярката ще допринесе пряко за опазване целостта на морското дъно, за намаляване на физическото увреждане на дънните местообитания и свързаните това промени във функционирането на морските екосистеми, в т.ч. взаимодействията между различните трофични нива, съответно с ще се редуцира прякото и непрякото намаляване на биоразнообразието в резултат от дънното тралиране.</p> <p>Мярка 9 - Промотиране и стимулиране (включително и финансово) на незастрашаващи околната среда, методи за събиране на рапан (Rapan) и други черупкови (миди). Очаква се мярката да има потенциално висока ефективност за опазване целостта на морското дъно, за намаляване на физическото увреждане на дънните местообитания и свързаните това промени във функционирането на морските екосистеми.</p> <p>Мярка 10 - Разработване на многогодишни планове за управление на целевите рибни запаси (предмет на стопански риболов) – трансгранична. Изпълнението на мярката ще осигури опазване и възстановяване популациите на целевите видове</p>
--------------	--

риби, като с това ще се осигури по-балансирано функциониране на екосистемите, съответно опазване и поддържане на биоразнообразието на ихтиофауната.

Мярка 12 - *Определяне на времево-пространствени забрани и ограничения за риболов* – трансгранична. Прилагането на мярката ще доведе до намаляване на натиска от търговския риболов, запазване / постепенно възстановяване на пелагичните и дънните местообитания, засегнати в резултат на прекомерен риболов, съответно устойчиво развитие на рибните популации., опазване на техните местообитания, съответно за постигане на устойчиви нива на запасите на Черноморските видове.

Мярка 14 - *Изготвяне/ актуализиране на планове за управление на защитени зони и територии, като се имат предвид изискванията на Рамковата Директива за Морска стратегия 2008/56/ЕО, включително определените национални и общи (съгласувани) с Румъния цели за постигане на добро състояние на морската околна среда* – трансгранична. Предвид пространствения обхват (най-приоритетните места за опазване на биоразнообразието) и широкия диапазон на превенция / защита от антропогенния натиск, се очаква мярката да има висока ефективност за постигане на определените цели за ДСМОС, свързани с опазване на местообитанията и постигане на благоприятен природозащитен статус, респ. за опазване и повишаване на биоразнообразието, включително на ихтиофауната.

Мярка 15 - *Създаване на синхронизирани и представителни мрежи от морски защитени зони в Р България и Румъния, както и на планове за управлението им. Увеличаване на площта на защитените територии, обявени по реда на Закона за защитените територии в морската среда. Подобен контрол на регламентираните дейности в защитените зони и защитените територии* – трансгранична. Мярката допълва Мярка 14.

Мярка 17- *Изменение на съществуващото законодателство, при необходимост, чрез въвеждане на разрешителен режим за дейности в морската среда или други регулаторни изменения* – трансгранична. Мярката няма да допринесе пряко за постигане на екологичните цели, но с нейното изпълнение ще бъде обезпечено по-ефективно постигането на целите на РДМС. Мярката ще осигури предотвратяване на нежелани въздействия върху морската околна среда чрез подобряване на механизмите на превенция и контрол на човешките дейности, по-ефективно взаимодействие между компетентните органи, и синхронизирано прилагане на свързаните директиви.

Мярка 18 - *Осигуряване на поэтапно изпълнение на изискванията на РДМС 2008/56/ЕО чрез обезпечаване на необходимата информация в т.ч. механизми за финансиране и управленски решения* - национална. Тази мярка няма пряко да допринесе за постигане на екологичните цели, но с нейното изпълнение ще бъде положена стабилна основа за постигането на целите на РДМС. Мярката ще осигури навременно планиране и изпълнение на дейностите по прилагане на РДМС – провеждане на необходимите проучвания, изпълнение на планирания мониторинг, систематизиране и обработка на събраната информация, подобряване на разбирането за ДСМОС, доразработване / актуализиране на дефиниции за ДСМОС, цели и индикатори, изпълнение на програмата от мерки и оценка на ефективността и, ефективно взаимодействие между компетентните органи, а синхронизирано прилагане със свързаните директиви (РДВ, Директивата за хабитатите, Директивата за птиците).

Очаква се тя да гарантира последователно и ефективно изпълнение на изискванията на РДМС чрез планиране на необходимите дейности, навременно финансиране и по-добра координация между институциите.

	<p>Мярка 19 - Развитие на нетрадиционни за България и/или иновативни технологии за производство на морски аквакултури или за добив на стопански ценни видове - национална. Прилагането на мярката ще намали риболовния натиск и оказвания натиск върху структурата на морското дъно и състоянието на дънните местообитания от добива (улов) на стопански ценни видове черупкови.</p>
<p>4. Оценка</p>	
<p>1.3 Връзка, където са публикувани данните от мониторинга (член 19, параграф 3 от РДМС) Достъп до данни</p> <p><i>Link to where monitoring data can be accessed (Art. 19(3) of MSFD)</i></p> <p><i>Data Access</i></p>	<p>Все още не липсва представяне на общодостъпна информация от провеждания мониторинг на морската среда по Рамкова директива за морска стратегия 2008/56/ЕО на интернет страниците на отговорните институции. Достъпът до данни се предоставя по реда на Закона за достъп до обществена информация.</p>
<p>1.4 Препратка(и) към публикации относно програмата за мониторинг (линк)</p> <p><i>Reference(s) to publications about the monitoring programme (link)</i></p>	<p>https://www.bsbd.org/bg/index_bg_4237609.html</p>
<p>1.5 Препратка(и) към актуализираната оценка на морската околна среда на България (втори цикъл на прилагане на РДМС)</p> <p><i>Reference(s) to publication about the updated assessment of</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • доклад „Актуализация на първа част от Морската стратегия, съгласно чл. 8 за състоянието на морската околна среда, чл. 9 за определяне на дефинициите аз ДСМОС (добро състояние на морската околна среда) и чл. 10 – определяне на екологичните цели и свързаните с тях индикатори“: <ul style="list-style-type: none"> - Таблица с предложени индикатори към екологичните цели по чл. 10 от РДМС <p>https://www.bsbd.org/bg/index_bg_8954251.html</p>

<p><i>marine environment of Bulgaria (2nd MSFD cycle)</i></p>	
<p>1.6 Какви методи за контрол на качеството на данните са използвани <i>What type of Quality Control is used?</i></p>	<p>Описаното тук се отнася за всички наблюдавани програми за мониторинг към стратегията за мониторинг по Дескриптор 3 Търговски видове риби и черупкови организми:</p> <p>Данните и подкрепящата информация от мониторинга на търговските видове риби и черупкови организми се документират в протоколи на хартиен носител, попълвани при описите. Отчитането се извършва чрез дигитални копия на протоколите на хартиен носител и пренасяне на данните в електронни Excel таблици и текстови експедиционни отчети и обобщени доклади с анализи и оценки. Информацията от проведените наблюдения се визуализира и в ГИС среда.</p>
<p>1.7 Общо описание на управлението на данни (след събиране на данните) <i>General description of the data management (post data collection)</i></p>	<p>Описаното тук се отнася за всички наблюдавани програми за мониторинг към стратегията за мониторинг по Дескриптор 3 Търговски видове риби и черупкови организми:</p> <p>Съгласно чл. 94, чл. 95 и чл. 107, ал. 1 от Наредба № 1 за мониторинг на водите, данните се предават в Басейнова дирекция „Черноморски район“, където се съхраняват, обобщават и анализират. БДЧР извършва контрол и оценка на данните на басейново ниво съгласно чл. 96 от същата наредба. Достъпът до данни се предоставя по реда на Закона за достъп до обществена информация.</p> <p>Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС) поддържа Информационна система към Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие, в съответствие с изискванията на чл. 115, ал. 1, т. 10 и 11 от Закона за биологичното разнообразие и раздел IV и V от Наредба № 2/18.12.2006 г. за условията и реда на създаването и функционирането на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие.</p> <p>Институтът по океанология и Институтът по рибни ресурси разполагат с исторически данни, събирани по време на техните изследователски експедиции. Данни за рибарството, включително нелегални дейности, са налични в Изпълнителна агенция рибарство и аквакултури. Институциите не разполагат с единна база данни, която да съхранява различните типове данни. Данните, събрани в рамките на различните проекти са достъпни само като метаданни. Няма национална база данни, която да осигурява данни за историческите и съвременни показатели на състоянието на морската околна среда.</p> <p>Предстои надграждане на действащата Географска информационна система за управление на водите и докладване (ГИСУВД), с цел разработване на секция „Морска околна среда“, събираща данни и информация по прилагането на РДМС в България. Същата следва да съответства и на INSPIRE стандартите.</p>

2. Литература

[Manual for Marine Monitoring in the COMBINE Programme of HELCOM](#). Annex C-6.

Zampoukas, N., H. Piha, E. Bigagli, N. Hoepffner, G. Hanke, A. Cardoso, 2012. Monitoring for the Marine Strategy Framework Directive: Requirements and Options. Publications Office of the European Union, 42 pp. URL:

<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/111111111/23169>;

Zampoukas, N., H. Piha, 2011. Review of Methodological Standards Related to the Marine Strategy Framework Directive Criteria on Good Environmental Status. Publications Office of the European Union, 53 pp. URL: <

<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/111111111/16069>;

EU data collection programme: Regulation 1639/2001 and 1581/2004.

[HELCOM, COMBINE Manual](#), Annex C-10: Guidelines for coastal fish monitoring.

JAMP, 2004: [Guidelines on quality assurance for biological monitoring in the OSPAR area.](#); ICES Techniques in Marine Environment Sciences; 32;

2004. http://www3.moew.government.bg/files/file/Water/Legislation/Naredbi/Naredba_H4_za_harakterizirane_na_povyrhnostnite_vodi.pdf

N. Zampoukas, A. Palialexis, A. Duffek, J. Graveland, G. Giorgi, C. Hagebro, G. Hanke, S. Korpinen, M. Tasker, V. Tornero, V. Abaza, P. Battaglia, M. Caparis, R. Dekeling, M. Frias Vega, M. Haarich, S. Katsanevakis, H. Klein, W. Krzyminski, M. Laamanen, J.C. Le Gac, J.M. Leppanen, U. Lips, T. Maes, E. Magaletti, S. Malcolm, J.M. Marques, O. Mihail, R. Moxon, C. O'Brien, P. Panagiotidis, M. Penna, C. Piroddi, W.N. Probst, S. Raicevich, B. Trabucco, L. Tunesi, S. van der Graaf, A. Weiss, A.S. Wernersson, W. Zevenboom, 2014. Technical guidance on monitoring for the Marine Strategy Framework Directive. European Commission, EUR 26499 – Joint Research Centre – Institute for Environment and Sustainability, EUR – Scientific and Technical Research series – ISSN 1831-9424, ISBN 978-92-79-35426-7, doi: 10.2788/70344, 166 pp.

<http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC88073/lb-na-26499-en-n.pdf.pdf>

ICES, 2015. EU request on revisions to Marine Strategy Framework Directive manuals for Descriptors 3, 4, and 6. ICES Special Request Advice, 20 March 2016.